

[B] **EEN BEWEGWIJZERD OPENLUCHTMUSEUM.
NEDERLAND DOOR DE OGEN VAN
CHARLOTTE DEMATONS**

Wat prinses Máxima, de echtgenote van kroonprins Willem Alexander, tijdens haar jaren van inburgering volgens eigen zeggen niet is gelukt, heeft kinderboekenillustrator Charlotte Dematons (55) wel voor elkaar gekregen: ze heeft de Nederlandse identiteit gevonden. En meer dan dat. Ze heeft het aangedurfd om schijnbaar alles wat onder die zogenaamde nationale identiteit valt met een harig penseel en acrylverf te verbeelden en vast te leggen in een boek, onder het motto eigenheid door verscheidenheid.

Van de motorrace TT in Assen tot Prinsjesdag, van de Drentse Aa tot het aquaduct over de A4 bij Roelofarendsveen, van Johan Cruyff tot Erasmus, van Zeeuwse babbelaars tot Hemaworst, van het Caribische Zomercarnaval tot *vlöggeln* (een oud paasgebruik in Ootmarsum), van de Afsluitdijk tot het Mijnmuseum, van Van Goghs aardappeleters tot zeilende zeeverkeners: je kunt het zo gek niet bedenken, of je vindt het terug in *Nederland*. Het strand, het stadspark, de molen, de oliebollekraam, het ziekenhuis, de moskee, alle landschappen, het weer, het moest er allemaal in.

Dat het Dematons ook daadwerkelijk is gelukt om Nederland in zijn geheel te verbeelden, dankt ze niet alleen aan haar scherpe observatievermogen, haar oog voor detail, haar drang naar volledigheid en haar onwaarschijnlijk verfijnde illustratiekunst, maar vooral aan haar bijzondere afkomst. Doordat ze in het Noord-Franse Evreux (honderd kilometer ten westen van Parijs) is geboren als dochter van een Franse vader en Nederlandse moeder en pas op haar achttiende naar Nederland toog, op weg naar de Rietveld Academie, kon ze zich moeiteloos verplaatsen in de oprecht verbaasde buitenstaander, die alles wat afwijkt van haar geboorteland direct signaleert.

Drie jaar heeft het geduurd voordat Dematons klaar was met haar indrukwekkende tekstloze prentenboek. En in die jaren heeft ze alles wat er over Nederland te weten valt gelezen en bestudeerd, in atlanten, geschiedenisboeken, reisgidsen en boeken met luchtfoto's. Bovendien is ze kriskras door Nederland gereden met altijd een schetsboek

Rotterdam, getekend door Charlotte Dematons © Charlotte Dematons / Lemniscaat.

en notitieblokje bij de hand. *Nederland* is haar definitieve inburgeringscursus geworden, vertelde ze in een interview.

Dematons' *Nederland* is ontegenzeggelijk een waterland, een fietsland en vooral een vol land, een overvol land. Na honderd keer kijken – en een vergrootglas is daarbij geen overbodige luxe – heb je nog steeds niet alle minutieuze details ontdekt. De prenten ogen daardoor soms wat druk en misschien ook wat minder evenwichtig dan die in haar eerdere succesvolle prentenboeken *De gele ballon* en het met een Gouden Griffel bekroonde *Sinterklaas*. Daar kun je echter tegenin brengen dat de dichtheid van bezienswaardigheden in *Nederland* in werkelijkheid ook erg hoog is. Rij maar eens van de Oosterscheldeking naar de Afsluitdijk en je kijkt je ogen uit. Het beeld van *Nederland* als een soort van grote speeltuin, of als netjes aangeharkt en duidelijk bewegwijzerd openluchtmuseum is niet misplaatst. Bovendien sluit dat beeld direct aan bij wat *Nederland* in eerste instantie beoogt te zijn: een eindeloos kijkboek voor kinderen.

Dematons weet precies hoe ze haar eigenlijke

doelgroep moet behagen. Zo maakt ze van het kijken een fascinerend zoekspel door op iedere prent een tuinkabouter, kampeerbusje, reiger, gele ballon, de schippers van de Kameleon en de kleine kapitein met zijn boot de Nooitlek (een eerbetoon aan Paul Biegel) te verstoppen. En ze geeft blijk van haar goede gevoel voor humor: wie in de duinen zoekt, zal niet alleen zonnende en zoenende mensen vinden, maar ook iemand die poept. Wie Dematons' Vinex-wijk bezoekt, zal getuige kunnen zijn van een klassieke Nederlandse burenruzie over overhangende boomtakken. En wie bij december is aangeland treft een radeloze zwarte piet die de boot heeft gemist, waardoor hij gedoemd is door heel *Nederland* te zwerven, totdat hij in de zomer in Rotterdam op de Erasmusbrug in een touringcar naar *España* stapt.

Nederland ademt nostalgie zonder het moderne leven te veronachtzamen. Dat is knap. Dematons verwijst op iedere pagina naar minstens één oud-Hollands liedje en een personage uit de schatkamer van de kinderliteratuur. Tegelijkertijd weerspiegelen de prenten perfect onze eenentwintig-

ste-eeuwse jachtige maatschappij, waarin mensen voortdurend onderweg zijn, met de bus, de trein, de auto of de fiets (ligfiets, bakfiets, tandem, stadsfiets, racefiets...), naar school, of naar kantoor, naar een pretpark of een evenement, vaak met een mobieltje in de hand. Ook is voor de kust van Holland een enkel olieboorplatform zichtbaar en heeft Dematons daar bovendien een modern windmolenpark geplaatst.

Dat alles maakt van *Nederland* veel meer dan alleen maar een geslaagd kinderboek vol pietepeuterige details. Het is een hoogst oorspronkelijke eigentijdse reisgids, een unieke vorm van Holland-marketing, een nog nooit eerder gemaakte encyclopedie van ons cultuurhistorisch erfgoed en – niet onbelangrijk voor een prentenboek – een lust voor het oog.

Wie de zevenentwintig paginavullende platen goed bekijkt, ziet dat er een uitgewogen kleurenpalet aan ten grondslag ligt, geïnspireerd op de twaalf maanden en de vier seizoenen, en dat het vogelperspectief tot fraaie, soms bijzondere composities leidt. Dematons plaatste de Biesbosch bijvoorbeeld gedurfd (want afwijkend van de werkelijkheid) op de voorgrond, vóór slot Loevestein, waaruit Hugo de Groot ooit ontsnapte. Strakke lijnen en felle kleuren bepalen de sfeer van de ruimtelijke prent waarop de bloeiende bollenvelden in Zuid- en Noord-Holland zijn verbeeld. Terwijl de aantrekkelijkheid van de grijs-gauwe plaat waarop Dematons *Nederland* als een groot, in smog gevangen, infrastructureel project toont, juist is gelegen in de drukke wirwar van weg- en waterwegen en de letterlijk en figuurlijk kleurrijke verkeerschaos in het midden daarvan.

Het meest opmerkelijk echter is de manier waarop het Dematons is gelukt de (kunst)historische canon in dit boek te verwerken. Van Pieter Bruegel tot Mondriaan, van Anton Mauve tot Karel Appel: het plagiëren van andermans stijl beheerst ze zodanig tot in de finesses dat een heel aantal topschilderijen (of delen daarvan) bijna ongemerkt opgaan in de gehele illustratie. Toegegeven, soms zijn de historische aanwijzingen wel erg minimaal: Willem Drees is verworden tot een straatnamenbordje en Max Havelaar moet genoegen nemen met een afbeelding op een containerwagen als keurmerk voor fairtradekoffie. Maar daar staat tegenover dat Dematons erin slaagt volledig te zijn zonder het

evenwicht in haar prenten te verstoren. Dat doet niet iedereen haar na.

In 2005 had Dematons met haar meer dan vierhonderd illustraties voor *Grimm* (aquarel en acryl) al bewezen dat ze over veel talent, geduld en discipline beschikt. Met *Nederland* bewijst Dematons zich opnieuw als een unieke illustrator die als geen ander in staat is tot monnikenwerk. Daarvoor mogen Nederlanders haar best dankbaar zijn, allemaal, van jong tot oud. Want wie had gedacht dat een Française de Nederlandse identiteit zou vinden? En dat ze die ook nog eens zo zou vormgeven dat het zowel de naar nostalgie hunkerende chauvinist als de intellectuele identiteitontkenner kan bekoren?

MIRJAM NOORDUIJN

CHARLOTTE DEMATONS, *Nederland*, Lemniscaat, Rotterdam, 2012, 56 p.